

VJERNOST KONCILU

Pod naslovom se misli u prvom redu na vjernost Koncilu u odnosu prema njegovoj naučnoj baštini. Tko prati govore Pavla VI ne može se oteti dojmu da Papu zabrinjuju mnoge pojave neispravnog gledišta na smjernice II vatikanskog koncila. Jezgra se njegovih govora kreće oko pretjeranih gledišta onih koji bi htjeli prošlost rušiti i onih koji ne bi htjeli ništa mijenjati. A teško je držati se sredine. Iz Papinih se govora vidi da ga više zabrinjuju oni koji smionu pripisuju Koncilu razna mišljenja koja Koncil nije iznio. Zabranjuju ga samovoljni pisci. Papa ih ne štedi. Kod nas se u posljednje vrijeme dosta toga prevodi iz inostrane štampe. Da li je izbor članaka iz inostranstva sretan? U mnogim slučajevima, vrlo sumnjiv.

Radi gornjeg razloga donosimo ovdje izvatke iz nekih Papinih govora. Oni nam osvjetljaju to osjetljivo područje. Iz Papinih riječi vidi se njegova briga. Te riječi nama su putokaz, smjernice, svjetlo za prosuđivanje tolikih pojmova u našoj prevodilačkoj štampi.

Iz govora od 1. IV 1965: Ima pisaca koji dovode u pitanje ili ničeju vrijednost tradicionalnog Crkvenog naučavanja, te izmišljaju nove i neodržive teologije.

Iz govora od 8. XII 1966: Prvi se pogrešni stav u pitanju vjernosti prema Koncilu sastoji u tome da se polazi od pretpostavke da je II vatikanski koncil prekinuo doktrinalnu i disciplinarnu predaju prošlosti. Kao da Koncil predstavlja novost usporedivu s prevratničkim otkrićem, s nekom pojedinačnom emancipacijom; ili, kao da Koncil ovlašćuje odricanje, neko pseudo—oslobođenje od onoga što je Crkva do jučer autoritativno naučavala i ispovijedala. Na temelju ovog pogrešnog stava pretpostavlja se da Koncil ovlašćuje da se katoličkim dogmana daju nova i samovoljna tumačenja, i to tumačenja posuđena izvan neodrecive ortodoksije, usvojena od svjetskog duha. To se ne slaže s historijskom zamisli ni s autentičnim duhom Koncila kako ga je zamislio Ivan XXIII. Koncil toliko vrijedi koliko nastavlja život Crkve; on taj život ne prekida, ne izobličuje ga, ne pronalazi ga; on ga potvrđuje, razvija, usavršuje i posuvremenjuje.

Postoji i druga pogreška protivna dužnoj vjernosti prema Koncilu. U tu se pogrešku upada ako se zapostavlja izvanredno bogatstvo naučavanja i providnosno bogatstvo obnoviteljskog duha što nam dolazi od Koncila. Radije mu priznajmo da je postavio snažna načela, nego da

je odigrao ulogu izvođenja zaključaka. S jedne strane mora se priznati da on historijski i u svojoj zasebnosti dolazi kao epilog, nadopunski i logički epilog I vatikanskog koncila. S druge strane, u zbilji, on predstavlja također novo i originalno osvješćenje i ožvljenje Božje Crkve. Taj događaj otvara nove i divne staze istoj Crkvi za njezin unutarnji razvoj, za odnose s još odijeljenom braćom, sa sljedbenicima drugih religija, sa suvremenim svijetom kakav jest, tj. divan i kompliciran, strašan i izmučen.

Iz govora od 7. IV 1967: Prvo i najvažnije pitanje jest pitanje vjere. Mi biskupi moramo ga promatrati u njegovoj nametljivoj ozbiljnosti i težini. Odigravaju se veoma neobične i bolne pojave ne samo u profanom, areligioznom i antireligioznom mentalitetu nego i u kršćanskomu, pa i katoličkomu. Te se pojave događaju često puta, rekli bismo, iz onog neshvatljivog duha zalutalosti i smetenosti (Iz 19, 14), pa i kod onih koji poznaju i studiraju riječ Božju. Stavlja se u pitanje sigurnost u objektivnu istinu i u sposobnost ljudske misli da dođe do spoznaje te istine. Izopačuje se smisao jedne i autentične vjere. Napadaju se na najradikalniji način istine koje je kršćanski narod uvijek vjerovao i ispovijedao. Dovodi se u sumnju svaka dogma koja se ne sviđa, i koja traži poniznu podložnost duše da može biti primljena. Psevčindira se od nezamjenjivoga providnosnog autoriteta Crkvenog učiteljstva. Želi se, tobože, sačuvati kršćansko ime, ali se na ekstremni način niječe svaki religiozni sadržaj. Sve ovo do sada u Italiji nije, na sreću, dospjelo do znatnih i osobitih ispada. Niti se znatno proširilo.

Događa se da pojedinci i publikacije, zaduženi da naučavaju i brane vjeru, služe kao jeka subverzivnih misli, uz koje pristaju zbog imena, a ne zbog znanstvenog značaja njihovih branitelja. Ide se za modom više nego za istinom. Kult svoje osobnosti i svoje slobode savjesti zadodijeva se u najnepromišljeniji i najservilniji gregarizam. Crkvi se uskraćuje posluš, ali se na brzu ruku prihvaćaju tuđe misli i nečasni i utopistički smioni pothvati suvremene kulture, a ova je često površna i neodgovorna. Prijeti pogibelj da se naučavanje raspadne, i neki to u suvremenom svijetu smatraju neminovnim.

Mi biskupi, kao učitelji i svjedoci vjere, dužni smo zauzeti određen stav. Dužni smo uložiti snage da se pozitivno utvrdi riječ Božja i Crkveno naučavanje, koje iz nje proizlazi. Gdje to ne bude dovoljno, mirno i otvoreno raskrinkajmo zablude, jer ove ponekad haraju kao epidemija. Pastiri smo duša, i naša je dužnost da shvatimo, sažaljujemo, poučavamo i ispravljamo duše, još uvijek otvorene za dijalog, otvorene prema istini, željne ponekad našeg smirenog i obrazloženog svjedočenja i raspoloženje, više nego nam se čini, da otvore oči svjetlu Kristovu. Na nama je da u najtežim trenucima ponovimo Kristu u imenju svih drugih: »Gospodine, komu ćemo poći? Ti jedini imaš riječi života vječnoga« (Iv 6,69).

Iz govora od 10. XII 1967: Svaki je vjernik dužan da bude budan. Njegova budnost mora biti pažljiva i smirena. Takva se ne prepušta snu navike, ne pada u indiferentizam ni u konvencionalni optimizam, nego računa na realnost činjenica i na stanje duhova. Mladost redovito instinktivno i poučno naviješta tu stvarnost. Ta budnost, nadalje, ne

smije biti sumnjičava, radije neka je ponizna i prijemljiva, i kao takva zna izvući pouku da ispita savjest, da se potakne na sve bolje odluke na temelju svakog događaja, iako je on možda i neugodan i neopravdan. Konačno, ta budnost znat će prepoznati u ovim duhovnim gibanjima i pozitivne elemente i ono što u njima može biti dobro. Tako nas poučava i Apostol: Sve provjeravajte; što je dobro zadržavajte (I Sol 5,21).

Vjerniku se nameće i drugi stav, druga orijentacija. Ova se odnosi na unutarnju odluku na koju se sin Crkve osjeća dužnim pred činjenicom obnove, koja se u Crkvi u ovom historijskom času mora ostvariti. Svaki je vjernik dužan u toj obnovi sudjelovati, još i više: svim je silama mora pomagati. Ova se odluka može očitovati na dva načina i zauzeti dvostruki smjer.

Prvi bismo smjer, želimo li govoriti empirijski, mogli nazvati *prekidom*. Neki misle da je za obnovu Crkve potrebno prekinuti s mnogim i važnim pojavama koje postoje u Crkvi, ali koje joj sada smetaju i otežavaju korak, ako ona želi ići ukorak s novim vremenom i približiti se suvremenom svijetu. Treba prekinuti s predajom, autoritetom, filozofijom, kulturom, kanonskim pravom, institucijama, pa i nekim dogmama, nekim oblicima duhovnog života i bogoštovlja. Jednom riječi, govore neki, treba se osloboditi »struktura«, približiti se konkretnom životu, mišljenju i življenju po današnjoj modi, odreći se čak i vrednote onoga što je sveto, katoličke vjere kao posebne vjeroispovijedi itd.

Ovaj smjer izgleda zavodljiv. Nitko ne može zanijekati da je u skladu s Koncilom da mnogi kontingentni oblici u životu Crkve mogu i moraju biti, razborito i odvažno, odbačeni i zamijenjeni drugima, boljima. Recimo da se ovaj pothvat odstupanja ili prijekida, na kojemu s naporom rade hijerarhijske i laičke osobe u Crkvi, obavi kao dovoljan u sebi i kao zahtjev svih. Što se može dogoditi? To da katolik, umjesto po svojoj autentičnoj savjesti, ide za savješću onoga koji uopće nije katolik. I može se dogoditi da u njemu mjesto prisutnosti tajne Kristove zauzme mjesto (kao opsjednuto traženi surogat) mitska prisutnost svijeta kojemu je on želio donijeti vijest spasenja. I tako se može dogoditi da katolik od ovog novog i profanog učitelja crpi normu i stil kršćanskog života. Vjerojatna i bolna posljedica svega toga može biti pogibeljna metamorfoza, zalutalost u vjeri, gubitak sigurnosti, snage i mira.

A *drugi* smjer? Ovaj bismo mogli nazvati smjer *otkrića*. Jest, otkrića i trajnog otkrivanja uzvišenih razloga koji opravdavaju konkretne oblike u kojima se ostvaruje život u Crkvi. U njima se očituje fenomen njena života. Oni su kao s napornim iskustvom i ustrajnom ljubavi pripremano darivanje Crkve Kristu, svome mističnom zaručniku. Kao pokušaji da se u mislima, u riječima, u življenju, u instituciji, u historijskom razvoju ostvari idejna zamisao Gospodinova o svojoj Crkvi.

Time se ne govori da je u glasovitim »strukturama« sve savršeno i definitivno. Naprotiv, ovo traženje i ovo otkrivanje njihovih unutarnjih korijena naglašava potrebu i oštri pamet da ona traži putove za njihovo postepeno i suviseo poboljšanje. To je skretanje više prema nu-

trini nego vanjštini. I taj smjer nije diktiran nedostacima koji se u Crkvi opažaju, nego je prožet osjećajem njezine neuništive plodnosti. Nije pokrenut ni iz dosade ili kritike crkvenog života ili iz neke karizmatične preuzetnosti; ne, taj novi smjer ili pravac vođen je ljubavlju, skromnom, neumornom ljubavi, ponosnom što se usavršava.

E onda, predragi sinovi, ako doista želite dati iskreno svjedočanstvo svetoj Božjoj Crkvi u ovom vremenu raznih promjena, i ako želite poraditi na tome da učinite efikasnom njezinu spasiteljsku misiju u svijetu, nastojte da nikada ne razdvojite ovo dvoje: budnost i vjernost.

Iz govora od 3. IX 1967: Treba posjedovati kritički duh. Mi kršćani moramo primijeniti ovu sposobnost na mnoge elemente koji se odnose na našu religioznu ispovijed. Usuđujemo se podvrgnuti objektivnom ispitu i samu našu vjeru. Gledamo u nju i pitamo se — a to čine osobito mladi u potpunoj iskrenosti: vrijedi li? odolijeva li? je li istinita? zaslužuje li? moramo li je zadržati ili je bez predrasude mogu zamenariti, čak i napadati?

Odgovor je na ove upite jedan, apsolutan i neoboriv: sinovi, neka u vama ova vjera bude čvrsta. Znajte da ono što kršćanstvo predlaže kao istinu, da je to istina. Što kršćanstvo naučava kao životno vrijedno, to je takvo. Što kršćanstvo naučava da je važno, to je važno. Što naučava kao nužno, nužno je.

Ne može nitko proći bez Krista. Ne može se proći bez onih uzvišenih vrednota koje nam je darovala Božja objava i koje nam je stoljećima predavala Crkva. Baštinili smo ih a da ne uvidamo njihovo neizmerno bogatstvo. Znamo, međutim, da je autentično kršćanstvo apsolutna vrednota. Moramo biti narod koji se, da se tako izrazimo, igra svoga života na ovom izboru i tvrdi svečano i neopozivo: *odabirem i vjerujem*. Uvjeren sam da oslanjajući se na riječ Kristovu, kojoj je Crkva garant i učitelj, nijesam na krivom putu. Uvjeren sam da povezujući svoj životni pristanak uz Krista, da ga ne povjeravam nekom vođi na sreću ili zapovjedniku koji će biti pobijeđen: darivam ga Onome koji je bio i koji će biti pobjednik života i smrti.

Konačno. Svatko je pozvan da promatra drugi fenomen. Lako će ga otkriti. Koji je to? Neka uoči kako je naše vrijeme mlado. Ono se obnavlja. Ono se ne zatvara u sebe. Ne ide prema dekadenciji, gdje vode glavnu riječ skeptični tipovi kojima ništa ne leži na srcu. Oni su krivi proroci. Ne mogu oni biti naše vođe. Niti nam ulijeavaju zanos, niti uvid u stvari. Ne umnažaju naše snage ni sposobnosti da uživamo beskrajni dar života.

Naše je doba, dakle, bez sumnje vrijeme obnove. A što pri tome opažamo? Da je Crkva predvodnica te obnove. Ona se obnavlja u nakani da sve vodi k savršenstvu: svoj katekizam, svoje obrede, svoju liturgiju, svoja udruženja, svoj naučni poklad. Nastojmo da taj poklad očistimo od prolaznih elemenata, a uznastojmo, naprotiv, da sačuvamo što je bitno, ono plodno sjemenje kojim uvelike obiluje.

Koncil nam je tu obnovu stavio pred oči. Zaustavimo se samo na jednom gledištu. Nijeste li opazili da je jedna od najočitijih, a ujedno i najvažnijih karakteristika Koncila upravo to što sve i svakoga poziva na unutarnje sudioništvo u istini, milosti, crkvenom životu, jednom riječi: u Crkvenom životu?

Svaki pojedini član Božjeg naroda, kao i čitava zajednica, pozvani su da budu svjesniji, djelotvorniji, bliži onim žarištima gdje se odrazuje bitna istina kršćanstva, osobito u molitvi, oko oltara. Pogledajte koliko napora Crkva ulaže na to da Božji narod pridruži svom uzvišenom pozivu. Da svaki od vas u hramu ne bude samo kao broj, kao stup koji ništa ne prima, koji ništa ne shvaća, nego umoran i iscrpljen čeka da obrad završi.

Crkva vas, naprotiv, poučava da budete, svaki od vas, živa duša riječita duša, srce koje kuca, otvorena savjest.

Iz govora redemptoristima, 24. IX 1967: S bolju u duši doznajemo da se šire neispravne teorije nekih pojedinaca. Oni zapostavljaju Crkveno učiteljstvo; pozivaju se na kriva tumačenja Koncila; kršćansku nauku o moralu neoprezno akomodiraju sklonostima i krivim mišljenjima ovoga svijeta, kao da bi se Kristov zakon morao konformirati svijetu, a ne svijet Kristovu zakonu.

Iz samih se riječi Koncila razabire koji je pravi put kojim treba ići: »Naučavanje moralne teologije treba da je obilježeno znanstvenim karakterom; da se više hrani Sv. pismom; da vjernicima razjašnjuje uzvišenost poziva u Kristu, kao i obavezu da donose plodove u ljubavi za život svijeta« (*Optatam totius*, br. 16).

Držeći se ovih uputstava, posebnu brigu uložite da odskoči ona tijesna povezanost i suglasnost koja postoji između naučavanja Koncila i naučavanja Crkvenog učiteljstva kroz prošlost. Ni pod koji način da se vjernici ne navedu na protivno mišljenje, kao da bi danas prema naučavanju Koncila bilo dopušteno ono što je Crkva prije proglasila kao po svojoj biti zlo. Tko nije toga svjestan da bi iz toga proizašao onaj opaki moralni relativizam? Da bi se time doveo u pitanje čitav poklad Crkvene nauke? Zbog toga, ako ikada, to je danas potrebno u potpunoj vjernosti i poniznoj prijemljivosti duha prijanjati uz živo Crkveno učiteljstvo. Ovo učiteljstvo svakom teologu mora biti »bližnja i općenita norma istine« (enc. *Humani Generis*), što se ne smije smatrati kao nepravredno kočilo znanstvenog proučavanja, nego kao neophodan uvjet za pravi napredak svete nauke.

Iz govora na prvoj sjednici Biskupske sinode: Dvadeset i prvi ekumenski koncil... pozvan je da preda cjelovitu, ne umanjenu, ne iskrivljenu katoličku nauku. Ona zna za poteškoće i rasprave, ali je postala zajednički poklad svih ljudi. Ovo se svima ne sviđa, ali ona je ljudima dobre volje kao pripravljena prebogata baština... Danas je potrebno da svi ljudi prihvate s novim elanom, mirno i sređeno, čitavu kršćansku nauku tako da ne oduzmu niti jedan njezin dio. Pri tome treba usvojiti onaj tradicionalni način mišljenja i oblikovanja misli kako je naznačeno iz djela Tridentskog i Prvog vatikanskog koncila (AAS, LIV (1962) 791—792).

Na početku Drugog vatikanskoga koncila svečano je proglašena ova briga oko toga da se vjerno sačuva kršćanska nauka. Ona mora ostati na snazi i u ovo pokoncilsko vrijeme. Nju moraju dokazati na očiti način oni koji su u Crkvi Kristovoj primili mandat naučavanja, širenja evangeoske vijesti i čuvanja poklada vjere, i to tim više što danas nailazimo na više ozbiljnih pogibli koje taj poklad dovode u pitanje. Znatne su te pogibli, jer je današnja pamet religiji nekako tuđa.

puna zaszjeda, a u krilu Crkve šire se djela nekih učitelja i pisaca koji u nastojanju da izraze katoličku nauku na nov način i po novim metodama, počesto više nastoje vjerske dogme akomodirati profanom načinu mišljenja i izražavanja, nego ići za smjernicima Crkvenog učiteljstva. Događa se da se širi mišljenje onih koji smatraju dopuštenim da zapostave zahtjeve prave nauke a da iz vjerskih istina odaberu samo one za koje im se čini da odgovaraju njihovom privatnom mišljenju i nekoj prirodnoj naklonosti. Ostale pak zabacuju. Kao da je moralnoj savjesti, gospodarici svojih čina, dopušteno svojatati prava u protivnosti s pravima istine. Među tim pravima na prvom su mjestu prava što spadaju na božansku objavu (usp. Gal 1, 6—9). Isto tako čine to kao da je dopušteno protiviti se svetom pokladu Crkvene nauke tako da se kršćanskoj religiji nametnu nova mišljenja, uvelike različita od naučavanja one teologije koju je nedvosmisleno predala autentična predaja, stvorena u duhu najvišeg poštovanja prema Božjoj riječi.

Dobro nam je poznato da vjera ne potječe iz samovoljnog tumačenja Božje riječi, ni iz tumačenja nastala na temelju prirodnih zakona umovanja. Vjera ne predstavlja ni značenje religioznog osjećaja koje je nastalo na temelju mišljenja nekih ljudi koji tvrde da vjera u Boga a bez zakonitoga učitelja. Mnogo manje možemo reći da vjera znači pristajanje uz filozofske i sociološke teorije, koje vrijede samo za određeno, prolazno doba. Vjera je pristajanje čitave naše duhovne naravi uz onu velebu i milosrdnu vijest spasenja koja je jasnim i tajnim putovima objave do nas došla. Vjera se ne sastoji toliko u traženju koliko u sigurnom pristajanju. Ona nije toliko plod našeg istraživanja koliko je tajanstven dar, koji od nas traži da se pokažemo prijemljivima i spremnima na ovaj uzvišeni razgovor koji je Bog započeo s našim pažljivim dušama punim pouzdanja.

... U ovoj godini vjere želimo učvrstiti u vjeri sve sinove u Kristu, ponajviše one koji se bave teologijom i religijom, da na nov i budan način formiraju svoju savjest na istini o nepomjenljivoj i sigurnoj Crkvenoj nauci. Oni su pozvani da mudro pomognu kako bi sveta nauka uznapredovala i da bi se čvrsto čuvao nepovrediv poklad katoličke nauke. Dakako, poštujući svjetlo što iz njega proizlazi i plodnost kojom je taj poklad odbaren.

SUMMARIUM

Ex variis S. Pontificis Pauli VI sermonibus in unum colliguntur fragmenta quae genuinum sensum verae fidelitatis erga Concilium vat. II expriment. Haec fidelitas inter duo extrema fluctuat: inter violentam cum traditione abruptionem et nimis audacem ad novitates proclivitatem ex una parte, ex alia vero parte quasi somnolentam ad veteres formas adhaesionem. In veritate porro fidei et morum hodie non unus irrepit error. Omnibus igitur commendatur vigilantia, sanus sensus criticus necnon juvenilis animus ut ad meliora perducatur tota vita Ecclesiae, quae progressus vere intellecti semper fuit promotrix. Hic tamen progressus numquam intellegendus ac si hodie liceret dicere aliqua desiisse esse mala quae Ecclesia prius ut intrinsicè mala declaravit. Semper igitur vivo Ecclesiae magisterio plena fidelitate ac docili mentis obsequio adhaerendum, quippe quod proxima et universalis norma veritatis existit. Nec cuilibet licet alia ratione verba concipiendi, et in formam redigendi, quam quae accurata est et nobis tradita a conciliis Tridentino et Vaticano primo.